

Eduskunnan hallintovaliokunta

Asia: Svenska Finlands folktingin asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle sähköisen tiedoksiannon ensisijaisuutta viranomaistoiminnassa koskevaksi lainsäädännöksi, HE 124/2025 vp

Viite: Hallintovaliokunnan pyyntö saada kirjallinen asiantuntijalausunto hallintovaliokunnan 12.11.2025 pidettävään kokoukseen

Svenska Finlands folkting kiittää eduskunnan hallintovaliokuntaa mahdollisuudesta asiantuntijalausunnon antamiseen hallituksen esityksestä. Folktinget ottaa lakisääteisen tehtävänsä (laki Svenska Finlands folkting -nimisestä järjestöstä 1331/2003) mukaisesti kantaa kysymyksiin, joilla on merkitystä ruotsinkielisen väestön kielellisten oikeuksien kannalta.

Esityksessä on ehdotuksia sähköisen tiedoksiannon ensisijaisuutta koskevaksi lainsäädännöksi. Tavoitteena on, että viranomaisen tiedoksiannot lähetettäisiin ensisijaisesti sähköisesti niille henkilöille, joille se on mahdollista. Samalla on huolehdittava, että vaihtoehtoisia asiointi- ja viestintäkanavia on tarjolla niille, jotka eivät pysty käyttämään digipalveluita.

Kielelliset oikeudet

Esityksessä todetaan, että sekä itse sähköisten tiedoksiantojen kielellä että Suomi.fi-viestipalvelun käyttökielellä on suuri merkitys kielellisten oikeuksien toteutumiselle. Kielellä on myös erityinen merkitys palvelusta käyttäjälle annettavista tiedoista koskien silloin, kun hänelle avataan Suomi.fi-viestitili. Kielellisten oikeuksien toteutuminen liittyy henkilön oikeusturvan turvaamiseen.

Esityksessä ei kuitenkaan ehdoteta nimenomaisesti kielellisiä oikeuksia koskevaa sääntelyä. Tätä perustellaan sillä, että erillinen säännös kielilain noudattamisesta ei ole tarpeen, koska kielilain vaatimukset tulevat sovellettaviksi myös ilman erillistä viittausta.

Folktinget ei yhdy tähän kielisäännöksen tarvetta lainsäädännössä koskevaan arvioon. Kielisäännös tekisi näkyväksi viranomaisten kielellisten oikeuksien toteuttamista koskevan velvollisuuden ja helpottaisi säännösten soveltamista. Tällainen säännös tukee siten lainsäädännön tehokasta soveltamista kielellisten oikeuksien turvaamisessa.

Folktinget on myös nyt käsiteltävänä olevan lainsäädännön valmistelun aikana todennut kielisäännöksen olevan tarpeen, muun muassa vuoden 2024 Kielibarometrin

tutkimustuloksiin viitaten. Niiden mukaan kaksikielisten kuntien suomen- ja ruotsinkieliset vastaajat olivat yleisesti ottaen tyytyväisiä valtion sähköisiin palveluihin, mutta tuloksista kävi ilmi, että joka viides ruotsinkielinen vastaaja oli kokenut, että valtion sähköiset palvelut eivät toimineet hyvin ruotsiksi. (oikeusministeriön julkaisuja, selvityksiä ja ohjeita 2025:7)

Eduskunnan perustuslakivaliokunta on kansalliskielten osalta todennut, että kielilain velvoitteet on otettava huomioon uusia digitaalisia palveluita ja järjestelmiä luotaessa (PeVM 5/2022 vp, 5. kohta). Esityksen viittauksessa perustuslakivaliokunnan mietintöön ei ole tätä kirjausta.

Tähän viitaten Folktinget painottaa edelleen sitä, että sähköisen tiedoksiannon ensisijaisuutta viranomaistoiminnassa koskevaan lainsäädäntöön tarvitaan kielisäännös. Lisäksi Folktinget ehdottaa, että hallintovaliokunta kirjoittaisi mietintöönsä, että kielilain velvoitteet on otettava huomioon uusia digitaalisia palveluita ja järjestelmiä luotaessa (PeVM 5/2022 vp, 5. kohta).

Kielellisten oikeuksien toteutumisen edellytykset

Esityksen mukaan ehdotetuilla muutoksilla ei muodollisesti heikennetä kansalaisten kielellisiä oikeuksia. Jos palveluiden tarjonta Suomi.fi-viestipalvelussa kuitenkin on puutteellinen eri kielillä, tämä voi tosiasiallisesti heikentää kielellisten oikeuksien toteutumista. Näin on esimerkiksi, jos esityksestä johtuvia muutoksia koskevaa tietoa ei ole saatavilla samassa laajuudessa kuin suomeksi. Siinä tapauksessa tällä voi olla seurauksia kielellisten oikeuksien toteutumisen ja mahdollisesti myös oikeusturvan kannalta.

Folktinget viittaa perustuslain 17 §:n 2 momentin säännökseen, joka kansalliskielten suomi ja ruotsi muodollisesti yhdenvertaisen kohtelun lisäksi edellyttää, että myös suomen- ja ruotsinkielisen väestön tosiasiallinen yhdenvertaisuus turvataan.

Folktinget toteaa, että ei olisi hyväksyttävää, jos ruotsinkieliset tiedot Suomi.fi-viestipalvelussa olisivat puutteellisia suomenkielisiin tietoihin verrattuna, koska viranomaisten on turvattava myös suomen- ja ruotsinkielisen väestön tosiasiallinen yhdenvertaisuus.

Lisäksi esityksessä todetaan, että vaihtoehtoisia asiointi- ja viestintäkanavia on oltava tarjolla niille, jotka eivät pysty käyttämään sähköisiä palveluita.

Folktinget toteaa, että myös tulevaisuudessa on ihmisiä, joilla ei ole digiosaamista, tai jotka eivät muutoin voi käyttää digitaalisia palveluita. Jokaisella on oikeus valita, tapahtuuko yhteydenpito viranomaisten kanssa digitaalisten palveluiden vai vaihtoehtoisten palvelu- ja yhteydenpitokanavien kautta. Keskeistä on, että vaihtoehtoisia asiointi- ja viestintäkanavia tarjotaan yhdenvertaisesti suomen ja ruotsin kielellä kielilain ja hyvän hallinnon periaatteiden mukaisesti.

Digi- ja väestötietovirasto tarjoaa lakisääteistä kansalaisneuvontaa, ja Folktinget toteaa, että viranomaisen on kyettävä tarjoamaan sekä suullista että kirjallista palvelua myös

ruotsiksi ilman ylimääräistä viivytystä. Eräitä esimerkkejä tästä ovat puhelinneuvonta ja chat-toiminnot, jotka vuoden 2024 Kielibarometrin mukaan eivät usein toimi tyydyttävästi ruotsiksi.

Esityksen mukaan voidaan myös olettaa, että osa uusista käyttäjistä tarvitsee digitukea voidakseen ottaa käyttöön ja oppiakseen käyttämään Suomi.fi-viestipalvelua. Tämä tarkoittaa sitä, että digituen tosiasiallinen saatavuus eri kielillä on tärkeää kielellisten oikeuksien toteutumisen kannalta. Esityksen mukaan on kuitenkin mahdollista, että eri tahojen antamaa digitukea on tosiasiallisesti saatavilla ruotsiksi huomattavasti vähemmän kuin suomeksi, mikä voi johtaa siihen, että yksittäisten henkilöiden mahdollisuudet palvelun käyttämiseen ruotsin kielellä huononevat.

Folktinget toteaa, että ruotsinkielisten henkilöiden mahdollisuudet sähköisten palveluiden käyttämiseen eivät saa vaarantua siksi, että digitukea ei ole riittävästi tarjolla ruotsiksi. Koska digituki voi olla edellytys sille, että tietyt henkilöt voivat käyttää sähköisiä palveluita, olisi tärkeää, että lainsäädännössä vahvistettaisiin, että Digi- ja väestötietovirastolla on velvollisuus tarjota digitukea laaja-alaisesti. Sillä tulisi olla myös velvollisuus vastata siitä, että digitukea ruotsin kielellä tarjoavia toimijoita on riittävästi.

Lisäksi Folktinget korostaa, että koska esitys on merkittävä kielellisten oikeuksien toteutumisen kannalta, on tärkeää, että eduskunnan perustuslakivaliokunta antaa esityksestä lausunnon hallintovaliokunnalle.

Folktingetin mielestä on tärkeää, että hallintovaliokunta ottaa mietinnössään kantaa siihen, miten ehdotetuilla säännöksillä turvataan kielellisten perusoikeuksien toteutuminen siltä kannalta, että näiden oikeuksien tulisi toteutua myös käytännössä. Folktinget ehdottaa, että myös perustuslakivaliokunta ottaisi tähän kantaa lausunnossaan, jonka se antaa hallintovaliokunnalle.

Helsingissä 11.11.2025

SVENSKA FINLANDS FOLKTING

Christina Gestrin
Folktingetin sihteeri

Kristina Beijar
Hallintoasioiden asiantuntija